

'Tepkimi absürd espriye kayarak gösterebiliyorum'

İnsanlarla ilgili umudunun kalmadığını vurgulayan Doppler'in Norveçli yazarı Erland Loe: "Sorunları çözme konusundaki beceriksizliğimiz karşısında ne diyeceğimi bilemiyorum. Mümkün mü bu ya? Tekrar tekrar aynı salaklık, çok tatsız, düpedüz aptallık" diyor

Dilek Başak Carelius

Norveç'in önemli yazarlarından Erland Loe'nun vazgeçemediği karakteri Doppler üzerine konuştuk. İnsanlar için herhangi bir umut taşımadığına vurgu yapan Loe, "Çok iyimser değilim çünkü savaştı, soykırımı derken elimizden geldiğince her şeyi berbat ediyoruz. Benim tepkim, canınız cehenneme tarzında oluyor ve bir tür absürt espri anlayışına kayıyorum. Burada biraz çaresizlik de söz konusu tabii" diyor

»Doppler'de genelde tüketim toplumunu, özeldde Norveç toplumunu doğrudan eleştiren birçok unsur var. Kendinizi politik bir yazar olarak görüyor musunuz?

Özellikle Doppler'de toplumu eleştiren bir yön var ancak fikirlerim her yerdin besleniyor. Kendimi politik bir yazar olarak hissetmiyorum. Bayıldığım karakterleri ve öyküleri yazıyorum ama bir şekilde Norveç ve toplumumuzla ilgili unsurlar da işin içine giriyor tabii. Bu unsurlar işin içinde çünkü kendime ait görüş ve tavırlarım var ve bunları karakterlerime de işliyorum. Doppler'de bu biraz daha doğrudan ve açık bir eleştiri olarak ortaya çıktı. Doppler'in sevmediği yalnızca Norveç değil, insanlardan da hiç hoşlanmıyorum. Bu mizantrop unsurla çalışması çok zevkli.

»Kitabınızda tipik Norveçli unsurlar da var. Her cuma televizyonda gösterilen Gezelim Görelim programı, zenginlik, kendinden çok memnun olmak, Alman işgali gibi. Diğer bir unsur da dostluk festivali. Norveçlilerin, tüm çelişkilerin diyalogla çözülebileceğine olan naif inancının bir tür parodisi gibi.

Bizler, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana inanılmayacak kadar güvenli ve istikrarlı bir ülkede yaşıyoruz. Doğru dürüst bir kriz yaşamış değiliz o zamandan bu yana. Tam bir görüş ve elbirliliği içerisinde ülkeyi yeniden kurdük. 1980'lerde kurulan sağcı hükümete kadar da hemen hemen

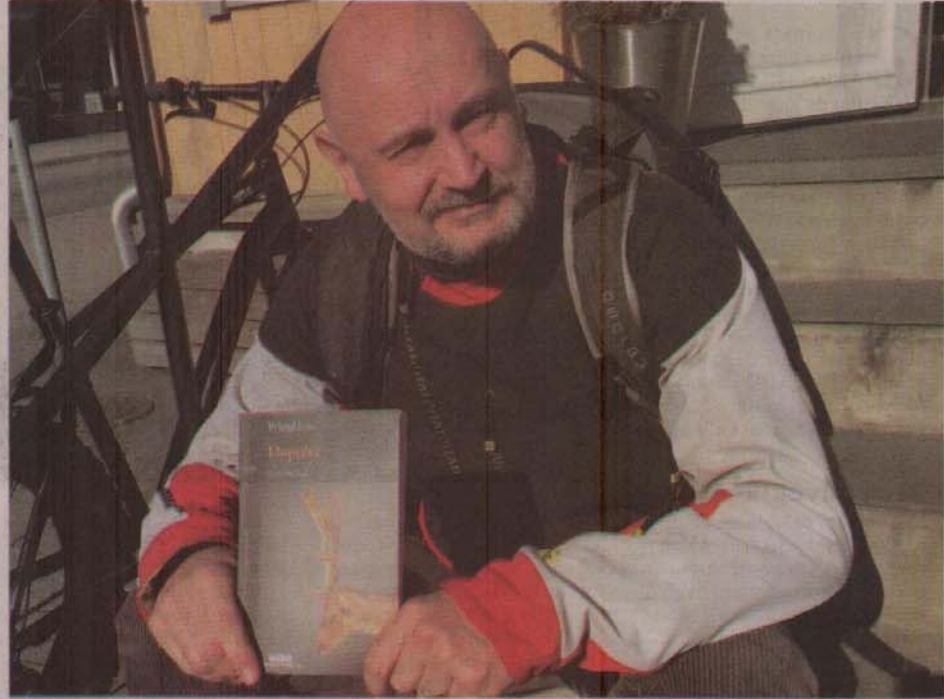
herkes her konuda hemfikir. Bu ülkenin sağcıları bile bir tür sosyal demokrattır. Norveç'te aşırı bir sağlıktan söz edemeyiz, en azından hiçbir zaman için iktidarın gücünü ele geçiremediler. En sağcı kabul edilebilecek İlerleme Partisi'nin bile bir sosyal profili var, yaşlılara, sakatlara yardım falan programlarında yer alıyor. Norveç'te hatta İskandinavya'da özel bir yapı sözkonusu. Ben küçükken zenginlikle gösteriş yapmak çok ayıp bir şeydi. Bayağı bir şeydi. 1990-2012 arasındaki dönemde her şey tepetaklak oldu. Para artık ayıp değil. Bu da çok şeyi değiştirdi.

»Doppler oldukça eğlenceli bir karakter. Siz de Doppler'i çok seviyor olmalısınız ki üçüncü kitabı yazdınız. Sizin bir tür negatifiniz gibi. Başarılı bir yazar-sınız, yerleşik bir kariyeriniz var, kontrolünü pek kaybetmeyen birine benziyorsunuz. Doppler'i yaratmak nasıl bir histi?

Onu ilk andan itibaren sevdim. Doppler'i yazma fikrinin tam olarak nereden kaynaklandığını hatırlamıyorum ancak Oslo'da ihtiyaçlarını doğadan karşılayan ve doğanın içinde yaşayan bir adamı yazmak istiyordum. Çıkış noktası buydu, ama sonra ailesini terk etmiş olsa, yalnız yaşasa daha ilginç olabilir diye düşündüm.

DOPPLER
Yazar: Erland Loe
Çevirmen:
Dilek Başak Carelius
Yayınevi: Yapı Kredi, 2016

Erland Loe

Sonradan da epeyce bir doğaçlama yaptım. Sana katılıyorum, ben oldukça kontrollü biriyim o yüzden haddi hududu olmayan birini yazmak biraz onun gibi hissetmeye de beraberinde getiriyor.

»Roman 'babam öldü' cümlesiyle başlıyor ve Doppler'in ormana taşınmasına neden olan şey aslında buymuş hissi uyandırıyor okurda. Bu ölüm bir tür kimlik krizini de beraberinde getiriyor sanki.

Ormana taşınmasının çok belirgin bir nedeni olmasını istemedim. Daha çok, kendisinin yapmadığı ancak başkalarının onun yapmasını istediğini düşündüğü seçimlerin bir toplamı olmasını istedim. Uzun süre bu şekilde yaşarsanız, babanızın ölümünün tetikleyici bir etken olduğunu sandığınız bir tepki çıkar ortaya. Ayrıca bisikletten düşüp kafasını da çarpıyor. Çok aptalca bir neden ama eğlenceli de. Geçen hafta bir grup psikiyatrist önünde söyleşi yapıyordum. Benimle konuşan psikiyatrist, beynin ön lobu zedelendiğinde Doppler gibi sorumsuzca ve saçma sapan davranabileceğinizi söyledi.

»Doppler hakkında üç kitap oldu. Sizce nereye doğru gidiyor Doppler?

En sonuncuyu 10 yıl aradan sonra yazdım. Konu değil önceliğim. Daha çok neden nasıl faydalanabilirim, enerji veren

nedir, bunlarla ilgiliyim. Eve geri dönmeye çalışıp bunu becerememesi komik ya da o kadar uzun süre yalnız yaşıyor ki bunun belki artık geri dönüşü yok, dibe doğru vahşice inen bir döngü bu. Bir üçleme yazmayı hiç düşünmemiştim. Doppler'i yazmayı bitirdiğimde, karakteri de sevdiğimden biraz üzülüm ve 'to be continued' yazdım sonra da kahretsin, ne halt yedim şimdi ben, dedim? Şimdi ne yapacağım? Daha sonra başka bir açıdan düşünmeye başladım ve ortaya Volvo Kamyonlar çıktı ama her zaman için aklımda mevzuyla daha geleneksel daha düzgün bir şekilde irdelemek vardı ve üçüncü kitap da bu şekilde yazıldı. İlk kitaptaki tüm konular yeniden ele alınıyor ve hikaye tamamlanıyor.

»Biz insanlar için umut var mı? Nereye kaçacağız? Umudumuz olduğuna inanmıyorum.

»Böyle demeyin ama... Dedim bile... Çok iyimser değilim çünkü savaştı, soykırımı derken elimizden geldiğince her şeyi berbat ediyoruz ama öte yandan insanlar pek çok savaşı da atlattı ve canlı türü. Sorunları çözme konusundaki beceriksizliğimiz karşısında ne diyeceğimi bilemiyorum. Mümkün mü bu ya? Tekrar tekrar aynı salaklık, çok tatsız, düpedüz aptallık. Benim tepkim, canınız cehenneme tarzında oluyor ve bir

tür absürt espri anlayışına kayıyorum. Burada biraz çaresizlik de söz konusu tabii.

»Eleştirilenler bazen Pan ve Doppler'i karşılaşıyorlar. Hem Doppler hem Thomas Glahn toplumun dışına düşüyorlar, sosyal değiller, uyumlu değiller, toplumdaki bezmişler, birinin köpeği, diğerinin geyiği var... Pan'dan esinlendiniz mi?

Doppler'i yazarken Pan'dan çok fazla esinlendim sayılmaz. Tabii ki tüm Hamsun'ları okumuştum ve doğaya dönüş temasını işlemiş diğer yazarları da biliyordum. Hamsun'a bayılıyorum, doğayı seviyorum, doğa yürüyüşlerini seviyorum.

Pan 18-19 yaşlarındayken beni çok etkilemişti. Hem fikir hem de kullanılan dil açısından muhteşem bir kitaptır. Hamsun'un irrasyonel karakterleri hep ilgimi çekmiştir. Anlamadan yaptığımız, söylediğimiz her şeyi Hamsun ustaca işler. Doppler ile Pan arasında daha çok konuyla ilgili bir paralellik var.

»Nordmarka ormanında çadır kurmuşsunuz diye okudum, kitabı yazdıktan sonra mı yoksa önce mi kurdunuz çadırı?

Kitabı yazarken ormanın şehre bakan bir yerinde büyük bir çadır kurdum. Çadır bir yıl orada kaldı. Ortalıkta pek kimse yoktu, çok sakin bir yerdin. Ara sıra gidip orada oturuyor ve yazıyordum. Bir tür araştırma amaçlı yani.